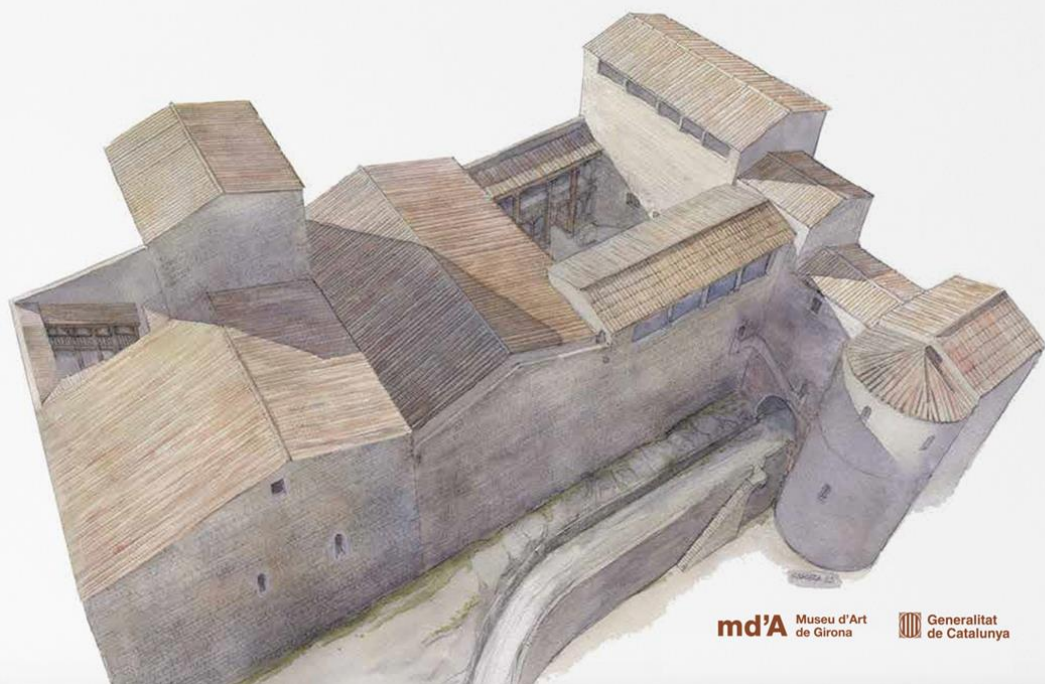

El Palau Episcopal de Girona

Mil anys d'història
d'un laberint arquitectònic

Josep Maria Nolla, Jordi Sagrera
i Miquel Àngel Fumanal

Amb la col·laboració de
Narcís Soler

md'A Museu d'Art
de Girona

Generalitat
de Catalunya

Dossier de premsa

PUBLICACIÓ

Edició i producció

Museu d'Art de Girona (Agència Catalana del Patrimoni Cultural)

Direcció:

Carme Clusellas

Coordinació:

Joan Duran Porta

Autors dels textos:

Carme Clusellas

Miquel Àngel Fumanal i Pagès

Josep maria Nolla

Jordi Sagrera

Narcís Soler

Dibuixos, plantes i esquemes gràfics:

© Jordi Sagrera

Correccions:

Teclat, SLU

Disseny gràfic:

Maria Palahí i Isaura Creus (Ambdues, SC)

Fotografies:

Totes les fotografies són obra de Rafael Bosch, per al Museu d'Art de Girona, amb les excepcions següents: Ajuntament de Girona. CRDI: p. 209 | p. 222 (Foto Lux), p. 225a (autor desconegut), p. 226a (Vilà), p. 226b (A.T.V., ed.), p. 227 (Josep Bruil Mayrat). Arxiu General de la Diputació de Girona (AGDGI): p. 231 (Fons Diputació de Girona, K010101_1978_00690062), p. 232-233 (Fons Diputació de Girona, K010101_1980_00697524). Miquel Àngel Fumanal: p. 113a/b, 176a/b. INSPA. Diputació de Girona: p. 237a/b (Joan Comalat i Vilà. Fons Joan Comalat. IF 83180 / IF 83183), p. 242 (Miquel Bataller Fàbregas. Fons de la Diputació de Girona. IF 650536). Museo de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando. Madrid: p. 213b. Museu d'Art de Girona: p. 10 | 36-37 | 44a | 52a | 89 | 93 | 115 | 152a/b | 171b, 191 | 217 | 246 | 256 (Dronpixel), p. 236, p. 241a/b/c | p. 243 (Carles Mitjà). Narcís Soler (arxiu personal): p. 238 (autor desconegut), p. 241a/b/c | p. 243 (Carles Mitjà). Online: p. 113c (Wikipedia Commons - DagafeSQV), p. 213a. Servei de Monuments de la Diputació de Girona: p. 239, 240a/b/c.

Suport tècnic:

Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

MUSEU D'ART DE GIRONA

Direcció:

Carme Clusellas

Equip tècnic:

Elena Boix

Pere Cañada

Aurèlia Carbonell

Antoni Monturiol

Cristina Ribot

Administració:

Adriana Cle

Ana Raya

Manteniment:

Josep Clusells

Servei d'atenció al públic:

Teresa Herms

Júlia Merino

Alba Pérez

Pilar Ramírez

Àfrica Rodríguez

Pere Romans

Documentació i arxiu:

Núria Ferrer

Enric Leemans

Prensa i comunicació:

Laura Bohigas (Puntdefuga, gestió cultural, S.L.)

Activitats i educació:

Marta Grassot

Paula Noguera

Marta Rosell

(Puntdefuga, gestió cultural, S.L.)

El Palau Episcopal de Girona.

Mil anys d'història d'un laberint arquitectònic.

Presentació: dissabte 11 de gener de 2025

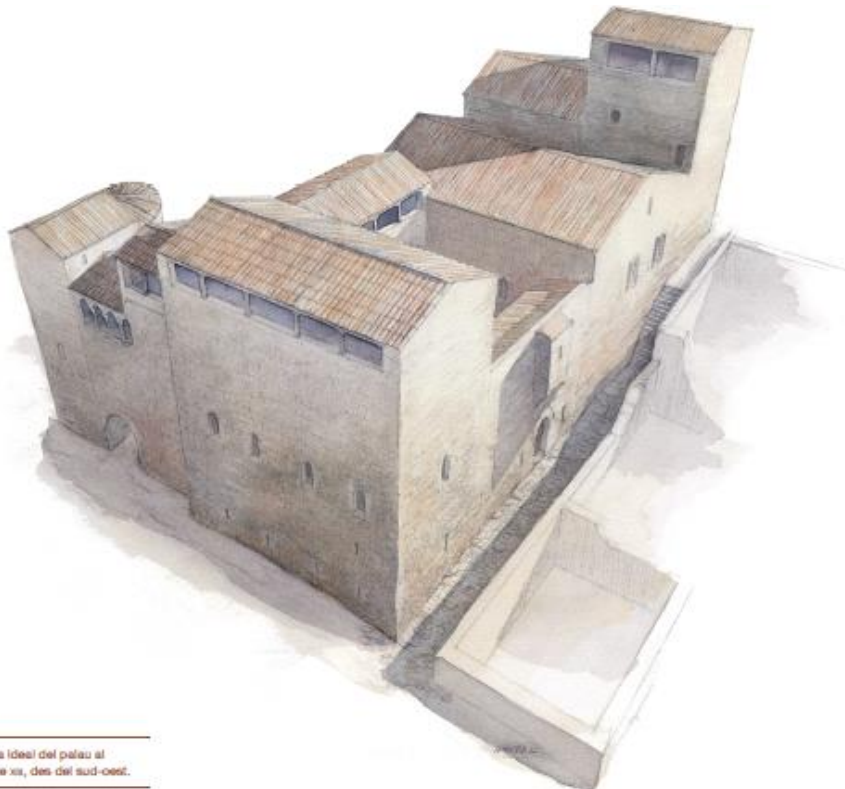
Lloc: Museu d'Art de Girona · Pujada de la Catedral, 12 · Girona

Hora: 12 h

Però puja esgraons, y, entre parets d'on ne pengen arbres mitg morts, arriba a la Catedral, y allí sabras lo que es la pau que pot arribar a donar la pedra. L'immens edifici ve al davant; el palau del Bisbe a un costat; lloses a terra y campanars al lluny, y tot lo que veuras ho es, de pedra! Sembla que tota una pedrera s'ha anat desmontant y deixant masses que'l temps y el sol n'han fet grans palaus!

Santiago Rusiñol. «Girona de Pedra» (fragment). Almanach de l'Esquella de la Torratxa, 1912.

El Museu d'Art de Girona presenta "El Palau Episcopal de Girona. Mil anys d'història d'un laberint arquitectònic", l'estudi històric i arquitectònic més complet fins a la data sobre el Palau Episcopal de Girona, seu del Museu i un dels edificis més rellevant de la ciutat. Aquesta publicació, a cura dels arqueòlegs i historiadors gironins Josep M. Nolla, Jordi Sagrera i Miquel Àngel Fumanal, pretén posar en valor un dels palaus episcopals medievals més importants de Catalunya.

Vista ideal del palau al
segle XI, des del sud-oest.

El Palau Episcopal, l'imponent edifici que ocupa del tot el Museu d'Art de Girona ha estat, durant una mica més de mil anys, el casal del Senyor Bisbe. Ocupa un lloc privilegiat, al costat mateix de la catedral de Santa Maria i des d'aquesta envejable posició ha vigilat la ciutat que s'ha anat expandint als seus peus.

Aquest immens edifici ha estat permanent habitat des de, com a mínim, el segle X. Aleshores, era una *domus* amb les característiques pròpies d'un casal senyorial d'aquella època. La creació de la segona meitat del segle XII que acabà definint, fins avui mateix, la personalitat del palau, fa palesa la voluntat de bastir un conjunt de bell disseny, enorme, ben obrat i que havia de durar. Aquell nou edifici incorporà les estructures més antigues que configuren, encara ara, l'espai central de l'actual conjunt. També es va incorporar una illa sencera de cases, que constitueix el cos meridional de l'actual edifici que fa frontera amb la plaça dels Lledoners. Molt més tard, s'adquirí Can Falló.

El Palau Episcopal ha estat el casal amb més importància política, social i urbana de la ciutat durant uns quants segles. Des del 1976, l'edifici acull el Museu d'Art de Girona.

La publicació

“El Palau Episcopal. Mil anys d’història d’un laberint arquitectònic” és fruit d’un estudi, de gairebé tres anys, per part dels historiadors i arqueòlegs gironins Josep Maria Nolla, Jordi Sagrera i Miquel Àngel Fumanal, amb la col·laboració de Narcís Soler, primer director del Museu d’Art de Girona. L’expertesa i el coneixement de la història de la ciutat ha estat clau per desgranar cada racó de l’antic Palau, analitzar els paraments murals, les obertures, escuts, creixements i transformacions de cadascuna de les parts d’aquest complex edifici; alhora, ha permès aprofundir i ha fet aflorar tota la documentació d’arxiu vinculada al palau, i s’ha comptat amb sondejos arqueològics que han acabat de desvetllar la singular història del monument.

La publicació, en una edició de luxe de prop de 275 pàgines, incorpora dibuixos detallats i explicatius de cadascuna de les parts del conjunt i unes recreacions, realitzats per Jordi Sagrera, de diferents visions del palau episcopal en diferents moments històrics. Amb aquests elements descriptius resulta més fàcil comprendre l’evolució, creixement i transformació que el conjunt palatí va patir al llarg dels temps. Amb tot, també permet constatar que ha arribat fins als nostres dies conservant la major part del que devia ser la imatge del palau al segle XII- XIII, fet que avui permet afirmar que és un dels palaus episcopals medievals més ben conservat dins el territori català.

L'obra s'estructura en dos grans apartats. Un primer bloc es dedica a la recapitulació dels estudis precedents i a una acurada descripció de l'edifici, tenint en compte el palau en la topografia i urbanisme de la ciutat antiga i medieval, així com l'arquitectura, arqueologia i l'estudi de paraments de l'edifici avui en dia.

El segon bloc transita per les transformacions al llarg dels segles, des d'un primigeni palau dels segles IX- fins avui. La publicació descriu el palau medieval monumental de Guillem de Peratallada i els seus successors (c.1160-1245), les reformes i noves construccions durant el segle XIV (c. 1312-1408), i les ampliacions, reparacions i la guerra civil del segle XV (c.1419-1508). A continuació, ens detalla el palau en època moderna i contemporània, com la conversió en palau "modern" per part dels bisbes del Renaixement (c. 1508-1611), els canvis i destruccions de la Guerra dels Segadors a la Guerra de Successió (1633-1726), la transformació irreversible durant el Segle de les Llums (1743-1797) i el palau contemporani, amb les reformes i restauracions als segles XIX i XX.

La publicació conté un epíleg, a cura de Narcís Soler, primer director del Museu d'Art de Girona, qui va estar present en les importants obres de reforma que es van realitzar per convertir la residència episcopal en museu. Es clou amb un recull notes, bibliografia i un complet apèndix documental. El

disseny i maquetació de la publicació, a cura de Maria Palahí d'Ambdues, incorpora a més d'imatges de detall, plànols i fotografies de tot el conjunt a vol de dron.

Curiositats del Palau Episcopal

L'estudi de "El Palau Episcopal de Girona" ens aporta diverses dades al voltant d'aquest edifici i de la seva història:

- El procés de documentació ha costat tres anys, en què els autors han recorregut i analitzat tots els racons del Palau Episcopal per descobrir l'evolució d'aquest complex edifici.
- L'edifici ha arribat fins als nostres dies amb molt pocs canvis, fet que permet afirmar que és un dels palaus episcopals medievals més ben conservats del territori català.
- L'estudi ha de permetre emprendre actuacions de reforma i millora dels espais del Museu, i serà la base d'un seguit de projectes de difusió previstos al seu voltant.
- El 2022, el Museu d'Art de Girona va publicar un estudi previ anomenat "Els escuts del Palau Episcopal de Girona", a cura de Miquel Àngel Fumanal i Pere Francesc Puigderrajols.

Presentació del llibre

El llibre es presentarà el dissabte 11 de gener a les 12 h al Museu d'Art de Girona. L'acte anirà a càrrec de l'H. Sr. Joaquim Nadal. Comptarà amb la participació dels seus autors i la presidència de l'Excm. i Rvdm. Bisbe de Girona, fra Octavi Vilà i Mayo i del Sr. Joaquim Borràs, director general del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

La publicació "El Palau Episcopal de Girona. Mil anys d'història d'un laberint arquitectònic" representa un pas important en la comprensió i valoració d'aquest patrimoni cultural únic, oferint una nova perspectiva sobre un dels elements més estimats i reconeixibles de la ciutat de Girona.

Els autors

Josep Maria Nolla i Brufau (L'Albagés, 1949), llicenciat el 1973 a la Universitat Autònoma de Barcelona i doctorat en la mateixa institució amb una tesi sobre la Girona romana. Fou conservador d'Empúries (1982-1985) i professor del Col·legi Universitari de Girona (UAB) i, després, de la Universitat de Girona (UdG), on ha estat catedràtic d'Arqueologia fins a la seva jubilació definitiva. És membre de l'Institut d'Estudis Catalans, i forma part del Grup d'Història Urbana de Girona. Ha treballat preferentment, i intensament, en terres de la demarcació gironina i a la pròpia ciutat.

Jordi Sagrera i Aradilla (Girona, 1965), doctor en Història, responsable del Laboratori d'Arqueologia de la Universitat de Girona des del 1994. Ha dirigit nombroses intervencions arqueològiques d'època ibèrica, romana i medieval, ha participat en nombrosos projectes de recerca històrica d'àmbit català, estatal i europeu i ha estat investigador principal de diferents projectes quadriennals d'arqueologia de la Generalitat. Des del 1991, és membre del Grup d'Història Urbana de Girona, dedicat a l'estudi de la història de la ciutat. És il·lustrador especialitzat en temes històrics i arqueològics, amb obra repartida en publicacions de recerca, de divulgació i en museus.

Miquel Àngel Fumanal Pagès (Barcelona, 1976), doctor en Història de l'Art per la Universitat de Barcelona, amb la tesi titulada La pedra de Girona, 1300-1350. L'esclat de l'escultura arquitectònica i cultural (2019). Especialitzat en art medieval a la corona d'Aragó, sobretot en escultura i en vitrall, és fundador de les empreses de gestió del patrimoni Culturània i Ventdelnord, i ha estat docent a l'Escola Superior d'Antiquaris de Barcelona i professor del màster de Patrimoni Cultural i Natural de la Universitat de Girona. Des del 2019 és president del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca (PEHOC), i jurat de les beques Francesc Eiximenis.

Narcís Soler i Masferrer (Besanó, 1948), doctor per la Universitat de Barcelona i catedràtic de prehistòria de la Universitat de Girona. Va ser arqueòleg del Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona entre el 1975 i el 1990, i el primer director del Museu d'Art de Girona. Sota el seu mandat es va reformar el Palau Episcopal per adaptar-lo a Museu. És membre de la secció historicoarqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Ha investigat el Paleolític superior de Catalunya i ha excavat la cova de l'Arbreda (Serinyà) i el Cau el Duc (Torroella de Montgrí).

Per a més informació:

Laura Bohigas (Puntdefuga, gestió cultural) · Premsa i comunicació

comunicaciomag@gencat.cat

622 21 94 58